

LAUSUNTO

Helsinki 19.1.2023

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Viite: HE 300/2022 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista sekä varhaiskasvatuslain 53 §:n muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 220 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: Lakimies Patrik Metsätähti, patrik.metsatahti@soste.fi, 040-9383454

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto

Pidämme kannatettavana säätää potilas- ja asiavastaavatoiminnan järjestämisestä omassa laissaan. Tämä tekee asiavastaavainstituution roolista osana sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakkaan oikeusturvajärjestelmää selkeämmän, mitä nykyinen asiamiesjärjestelmä on ollut. Kannatamme myös lain tavoitteita lisätä asiavastaavien riippumattomuutta suhteessa sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajiin sekä turvata asiavastaavapalvelujen riittävyys potilaiden ja asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti. Samoin ehdotetut säännökset ja täsmennykset koskien asiavastaavien tehtäviä ja kelpoisuutta, asiakirjojen käsittelyä, tietosuojaa, selvitysvelvollisuutta sekä asiakkaiden kielellisiä oikeuksia ovat mielestämme kannatettavia. Ne edistäisivät sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakkaiden oikeusturvaa sekä asiavastaavapalvelujen saatavuuden alueellista yhdenvertaisuutta, asiavastaavatoiminnan läpinäkyvyyttä ja laatua verrattuna nykyiseen sosiaali- ja potilasasiamiehiä koskevaan sääntelyyn.

Hallituksen esityksestä kesällä 2022 järjestetyn lausuntokierroksen jälkeen esityksen 2 §:än on lisätty säännös, jonka mukaan hyvinvointialueen on nimettävä potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminnan vastuuhenkilö vain, jos potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien tehtäviä hoitaa useampi kuin yksi henkilö. Asiavastaavapalvelujen riittävyyden kannalta pidämme kyseenalaisena käsitystä siitä, että edes pienimmille hyvinvointialueille riittäisi yksi henkilö hoitamaan potilas- ja sosiaaliasiavastaavien tehtäviä, varsinkin jos näiden henkilöiden tehtävänkuvaan vielä yhdistettäisiin oman toimintansa ohjaus, kehittäminen, koordinointi, seuranta ja raportointi, joista muilla hyvinvointialueilla vastaavat erilliset vastuuhenkilöt. Tämä ratkaisu vaikuttaa arveluttavalta myös asiavastaavatoiminnan riippumattomuuden ja puolueettomuuden turvaamisen kannalta.

Asiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden kannalta olisi myös mielestämme ollut perusteltua erottaa toiminta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuullisista organisaatioista erilliseen organisaatioon. Tätä vaihtoehtoa oli esityksen taustaselvitysten (2020:13) mukaan harkittu jo 2000-luvun alussa. Asiavastaavatoiminta olisi mahdollista järjestää esimerkiksi aluehallintovirastoissa. Nyt tämän vaihtoehdon harkitsemiseen saatetaan joutua tulevaisuudessa jälleen palaamaan esimerkiksi tilanteessa, jossa uuden lain soveltamiskäytäntö osoittaisi, etteivät hyvinvointialueet odotetulla tavalla kykene asiavastaavatoiminnan riippumattomuutta ja riittävyttä turvaamaan.